

Een unieke spirituele erfenis

De geschiedenis van de Theosofische Vereniging van 1875 tot 1907

– Mary Anderson

In 1874, ongeveer een jaar voor dat de Theosofische Vereniging opgericht werd, 'ging het doek open' om Helena Petrovna Blavatsky (HPB) te citeren, toen kolonel Henry Steel Olcott en zij – de toekomstige oprichters – elkaar ontmoetten en er een prachtige en vruchtbare vriendschap begon.

Mary Anderson is internationaal secretaris van de Theosofische Vereniging.

HPB's huis in New York trok veel bekende mensen aan die geïnteresseerd waren in het occulte en die door haar briljante persoonlijkheid aangetrokken werden. Op één zo'n bijeenkomst werd het voorstel gedaan een vereniging op te richten met het veelomvattende doel om wetenschap en godsdienst te onderzoeken en ... 'informatie te verspreiden over de geheime wetten van de Natuur.' (Josephine Ransom, *A Short History of the Theosophical Society*, blz. 78)

Er volgden verschillende voorbereidende bijeenkomsten en op 17 november 1875 werd ten slotte de Theosofische Vereniging opgericht door 17 mensen, van wie er uiteindelijk twee tot aan het eind van hun leven actief bleven: HPB, aan wie we de boodschap van de theosofie te danken hebben en kolonel Olcott, de eerste voorzitter, aan wie we de Theosofische Vereniging te danken hebben. (Hierna wordt aan hen gerefereerd als 'de stichters'.)

Als we de vroege geschiedenis van de Vereniging bestuderen, ontdekken we aan de ene kant veel dat ons vreemd en onbekend voorkomt en aan de andere kant bepaalde grondhoudingen die nog steeds fundamenteel zijn in de huidige Vereniging.

Zo wordt de vroege periode gemarkeerd door een levendige belangstelling voor zowel psychische zaken als voor intellectuele, vaak wetenschappelijke bezigheden.

In de inleiding bij het oorspronkelijk huishoudelijk reglement worden de doeleinden verwoord als 'het vergaren en verspreiden van kennis van de wetten die het universum besturen' - hetgeen vandaag de dag onwerkelijk ambitieus zou klinken! Er wordt naar bewijs gezocht op het fysieke niveau voor het bestaan van een niet fysiek 'Ongezien Universum'. 'De stichters ... trachten kennis te verkrijgen van de aard van de Hoogste Macht en van de hogere geesten met behulp van fysieke processen ...' (blz. 81)

Zulke doeleinden kunnen ons enigszins naïef en sensationeel voorkomen, maar waarschijnlijk had geen andere benadering kunnen doordringen in het materialisme van die tijd. En, behalve HPB's schitterende manier van converseren, trokken haar psychische gaven - zelfs meer dan de diepgaande wijsheid van haar uitleg (waarin velen waarschijnlijk minder geïnteresseerd waren) enkele van de grootste genieën van die tijd aan. Tot zo ver wat betreft hetgeen ons vandaag de dag vreemd lijkt.

Broederschap en vrijheid van gedachte - beide zijn onmisbaar in de zoektocht naar waarheid.

Aan de andere kant is veel van dat wat wij in onze studie van de eerste periode ontdekken opmerkelijk modern. Vanaf het allereerste begin, verschijnen er steeds weer twee grondbeginselen die altijd fundamenteel waren en dat nog steeds zijn in de Vereniging: broederschap en vrijheid van gedachte - beide zijn onmisbaar in de zoektocht naar waarheid.

In de inleiding van het reeds genoemde huishoudelijk reglement, lezen we:

Wat ook de privé-mening van haar leden moge zijn, de Vereniging heeft geen dogma's die zij kan opleggen, geen geloofsovertuiging

die zij kan verspreiden... Met betrekking tot de voorwaarden waaraan gegadigden voor het lidmaatschap moeten voldoen, kent zij geen ras, geslacht, kleur, land of geloof. (blz. 81)

Uiterlijk gezien wordt de vroege periode gemarkeerd door veel veranderingen in de vorm van de Vereniging. Er is een soort aftasten. Contributies worden afgeschaft en later weer geïntroduceerd. Geheimhouding wordt opgelegd, maar niet voor lang. Verscheidene rituelen worden uitgeprobeerd die men vervolgens weer laat vallen. Men heeft zelfs het idee gehad van de Vereniging een maçonnieke vereniging te maken. Een radicale verandering in de organisatie van de Vereniging was de kortzichtige en kortdurende verstrengeling met de Arya Samaj beweging, die dezelfde fundamentele doeleinden leek te hebben als de jonge Theosofische Vereniging en er was zelfs onderwerping aan het hoofd van die beweging, waarvan men veronderstelde dat hij een adept van de Himalaya Broederschap was. De stichters hadden het in beide gevallen bij het verkeerde eind - zowel wat betreft de gelijkheid van de doeleinden als wat betreft de hoge spirituele status van Swami Dayanada - en de status quo werd hersteld. Dit voorval is een voorbeeld van aftasten en ook van verkeerd oordeel. De eerste periode wordt inderdaad gemarkeerd door enige initiatieven die duidelijk regelrecht tot kleine ongelukken hebben geleid. De vroege aanvallen op het Christendom werden later als fout beschouwd (blz. 284). We zullen nu het mogelijk belang onderzoeken van zulke duidelijke fouten.

De eerste periode werd gedomineerd door de bekende personen Madame Blavatsky en kolonel Olcott. Je zou kunnen zeggen dat het een patriarchale of matriarchale periode was. Achter dit alles en er een heilig licht op werpend, was er de vaak waarneembare nabijheid van bovenmenselijke wezens, de Mahatma's of Meesters, die de stichting van de Vereniging inspireerden - en er zelfs om vroegen.

Met deze wijze en weldadige invloed op de achtergrond kun je je afvragen, waarom was er dat zoeken, waarom waren er de duidelijke fouten, soms met bijna desastreuze gevolgen? De verklaring ligt gedeeltelijk in de vrijheid van denken en handelen die aan de stichters gegeven was. De Mahatma's mogen dan wel algemene richtlijnen hebben gegeven, soms zelfs opdrachten; Zij mogen dan wel met hun zegen op de achtergrond hebben gestaan; maar nooit hebben Zij nauwkeurige aanwijzingen gegeven over *hoe* Zij wilden dat de dingen gedaan werden. De beslissing over hoe men precies moest verder gaan werd aan de stichters overgelaten die, zo mogen we aannemen, van hun fouten leerden.

Kolonel Olcott was daar zeker altijd toe bereid. Toen hij later commentaar gaf op zijn inaugurele rede als voorzitter, gaf hij toe dat, hoewel veel van wat er in stond gebeurd was, 'het toch een beetje vreemd is om te lezen na 17 jaar moeilijke ervaring.' (blz.83)

Deze moeilijke ervaring had betrekking op veel problemen, zoals we zullen zien. De stichters waren vaak in financiële problemen. Leden veroorzaakten moeilijkheden, zegden hun lidmaatschap op en werden soms weer lid. De spiritualisten vielen de Vereniging aan als verschijningen werden uitgelegd op een manier waar ze het niet mee eens waren. De stichters werden door de pers belachelijk gemaakt of aangevallen. De eerste tijd van de Vereniging werd in zekere zin in het openbaar geleefd en was blootgesteld aan openbare kritiek. Wat veel hilariteit opwekte was de crematie van Baron van Palm 'vooral beroemd als lijk' (blz. 88), de eerste crematie in de Verenigde Staten. Maar deze gebeurtenis was ook de eerste proeve van de bereidheid en de moed van de Vereniging (als organisatie) om de publieke opinie te weerstaan, ondanks spot en tegenwerking.

Een buitengewone gebeurtenis tijdens deze eerste periode in New York was de publicatie in 1877 van Madame Blavatsky's *Isis Ontsluierd* en het onmiddellijke succes ervan. Door de onfeilbaarheid van de con-

temporaine wetenschap en godsdienst uit te dagen, veroorzaakte *Isis* natuurlijk een sensatie.

Een nieuw tijdperk in de geschiedenis van de Vereniging brak aan met het vertrek van de stichters naar India aan het eind van 1878. Op weg daar naartoe brachten zij een bezoek aan de Theosofische Vereniging in Londen, een van de eerste van vele groepen die geleidelijk aan in verschillende landen werden gevormd. Op 16 februari 1879 zetten zij voet aan wal in Bombay.

De pers in India kondigde hun aankomst aan en ook hier werden zij als bijzondere gasten behandeld, zij ontvingen bezoek van hooggeplaatste ambtenaren, redacteuren van invloedrijke kranten, beroemde professoren enz. Al heel snel na hun aankomst hoorden zij van de heer A.P. Sinnett, redacteur van *The Pioneer*, de meest invloedrijke krant in India. Er ontstond een relatie die voor hen de deuren zou openen van de crème de la crème van de Brits Indische gemeenschap. Maar de stichters aarzelden nooit om het broederschap-principe toe te passen, zij raakten als vanzelfsprekend gelijkelijk bevriend met zowel Indiërs als Britten. Dit lijkt ons nu misschien wel heel normaal, maar in die tijd was dat revolutionair in India. Zij prezen de godsdiensten van India enthousiast, tot grote woede van de christelijke zendingen.

Het oprichten van het internationale tijdschrift *The Theosophist* dateert uit het eerste jaar in India. Men vond dat HPB, die jarenlang een uitgebreide correspondentie had gevoerd, verlicht zou worden van een enorme hoeveelheid werk door in een tijdschrift uiteen te zetten wat tot dan toe aan individuele correspondenten was medegedeeld. Vanaf het begin was het een succes, hoewel het HPB's werklast niet verlichtte!

In de loop van 1880 werden er afdelingen van de Vereniging in Frankrijk en Griekenland opgericht. De stichters gingen, in opdracht, op de eerste van vele bezoeken – in het bijzonder wat kolonel

Olcott betreft – naar Sri Lanka. Tijdens dit bezoek ‘namen zij Pansil aan’, waarbij zij verklaarden boeddhist te zijn. ‘Ons boeddhisme was dat van de Meester Adept Gautama Boeddha, dat overeenkwam met de Wijsheidsgodsdienst van de Arische Upanishads en de ziel van alle oude wereldgodsdiensten’ (blz. 143). In veel plaatsen in Sri Lanka werden er afdelingen opgericht. De kolonel realiseerde zich dat het onderwijs van boeddhistische kinderen volledig in handen was van christelijke missionarissen – een situatie die later door zijn toedoen verholpen werd.

Dit was een van zijn ontelbare en verdienstelijke bijdragen aan het Boeddhisme en dit behelste ook het organiseren van de boeddhisten in Sri Lanka, zodat zij hun rechten konden laten gelden. Daarbij bracht hij de vertegenwoordigers van de verschillende boeddhistische tradities bij elkaar en verkreeg hij van hen de erkenning van bepaalde boeddhistische grondbeginselen (waarvoor hij naar Birma reisde en ook een buitengewoon succesvol bezoek aflegde aan Japan) en schreef hij *De Boeddhistische Catechismus*, wat een gezaghebbend werk en een klassieker werd.

Toen de stichters naar India terugkeerden, gingen zij op bezoek bij de familie Sinnett in Simla, waar zij verkeerden onder de plaatselijke Britse gemeenschap en waar HPB psychische verschijnselen produceerde – b.v. door een zoekgeraakt kopje op een picknick weer te voorschijn te brengen – maar het waren er te weinig om sommige mensen tevreden te stellen! Tijdens dit tochtje begon de beroemde correspondentie tussen A.P. Sinnett en de Mahatma’s, die Sinnett in staat stelde een van de eerste personen te worden die de theosofische leringen populair maakte, met name door het schrijven van *Esoterisch Boeddhisme*. De brieven werden vele jaren later gepubliceerd als *De Mahatma Brieven aan A.P. Sinnett*.

In 1881 werd de vereniging gereorganiseerd, waarbij de nadruk meer kwam te liggen op broederschap dan op occultisme (blz. 154). Het eerste doeleinde was nu het

vormen van ‘een kern van de universele broederschap der mensheid.’ (blz. 155)

De jaren in Bombay (1879 – 1882) werden gemarkeerd door persoonlijke aanvallen op de stichters in de pers van verschillende landen. In diezelfde tijd reisde de kolonel buitengewoon veel (waar hij ook later mee door zou gaan) en stichtte overal in India afdelingen. De grootste – met 91 leden – was in Madras.

En in Adyar bij Madras werd in 1882 de permanente zetel van de Vereniging gesticht. Met de vestiging van de permanente zetel in Adyar begint een ander tijdperk in de geschiedenis van de Vereniging.

Tijdens haar eerste jaren in Adyar was HPB vooral bezig met een uitgebreide correspondentie en het redigeren van *The Theosophist*, geholpen door Damodar Malankar. De kolonel ging door met het maken van verre reizen, met het houden van lezingen, het toelaten van leden, het organiseren van afdelingen en, nadat hij zijn genezende krachten had ontdekt, met het behandelen van ontelbare patiënten totdat hij gewaarschuwd werd om hier niet mee door te gaan, omdat dit zijn gezondheid beïnvloedde. Soms reisden HPB en de kolonel samen. Op het hoofdkantoor te Adyar werden vele bezoekers verwelkomd. In 1883 werden er alleen al in India 43 nieuwe afdelingen opgericht.

In Amerika waren sinds het vertrek van de stichters de activiteiten verminderd, omdat William Quan Judge, een van de oorspronkelijke zeventien stichters, die de zaken waarnam, door dringende persoonlijke zaken verhinderd werd om zo actief te zijn als hij had gewild. Maar in 1883 werd er een afdeling in New York opgericht. Een groep was regelmatig in Parijs bij elkaar gekomen en in Rusland werd de eerste afdeling georganiseerd.

In Londen waren de heer Sinnett aan de ene kant en Dr. Anna Kingsford aan de andere kant op verschillende fronten actief. Zij bestudeerden respectievelijk de leringen die men van de Meesters ontvangen had en de christelijke mystiek. Tijdens een bezoek aan Europa van HPB en de kolonel

in 1884, werden de verschillen tussen de groepen van Sinnett en Kingsford bijgelegd, waarbij de laatstgenoemde groep lid bleef van de Loge in Londen, maar tegelijkertijd ook een onafhankelijke vereniging vormde.

Tijdens de afwezigheid van de stichters in Adyar, begon het daar flink te rommelen. De familie Coulomb, die HPB in huis had genomen toen zij nog in Bombay woonde en die de stichters naar Adyar verzeld hadden, vertelden christelijke missionarissen dat HPB brieven vervalst had die van de Mahatma's ontvangen waren. HPB werd door een commissie van de Vereniging verhinderd stappen te ondernemen tegen deze belasting, aangezien een officieel geding zou betekenen, dat men de filosofie en de Grote Wezens 'die niet alleen voor Hindoes zeer heilig zijn, maar voor occultisten van alle godsdiensten' (blz. 206) aan mogelijke spot zou blootstellen.

De Society for Psychical Research die kolonel Olcott, HPB en anderen in Londen ondervroeg, formeerde een commissie van onderzoek, die de heer Richard Hodgson afvaardigde om een onderzoek in Adyar in te stellen. Hodgson legde al HPB's verklaringen naast zich neer en produceerde een eenzijdig rapport, waarin HPB een bedrieger werd genoemd. De Society for Psychical Research heeft zich sindsdien heel duidelijk gedistantieerd van dit rapport.¹

Als gevolg van de beroering voorafgaand aan dit onderzoek en de weigering van HPB zichzelf naar behoren te laten verdedigen – hetgeen begrijpelijk was vanwege haar vurige temperament – werd HPB gedwongen om Adyar en haar geliefde India te verlaten. De kolonel deed zijn best om na haar vertrek de zaken recht te trekken.

Het werk ging door, de kolonel vatte zijn uitgebreide reizen in India weer op en tegelijkertijd was hij volop bezig met het schrijven van brieven en artikelen voor *The Theosophist*. HPB zelf verbleef eerst in Duitsland, waar zij intensief verder werkte aan wat *De Geheime Leer* zou worden. Zij

werd daarbij enorm geholpen door gravin Constance Wachtmeister.

Doordat de kolonel in Adyar en over het algemeen in India actief was en HPB werkzaam was in Europa, ontstonden er veel oppervlakkige verschillen en misverstanden tussen hen. Maar 'de theosofische tweeling' die zo van karakter verschilde, was door een diepe vriendschap verbonden, zij leefden en werkten voor dezelfde zaak.

De deining die op de Coulomb-affaire volgde verflauwde en de Vereniging breidde zich verder uit in vele landen. In 1885 waren er in totaal 121 afdelingen die hun charter hadden ontvangen. In 1886 begon het werk aan het gebouw van de bibliotheek, dat naast het hoofdkwartier lag. Het werd voltooid voor de Conventie van 1886. De heer C.W. Leadbeater was al enige tijd actief aan het werk – eerst in Adyar en daarna in Sri Lanka. In Amerika was het werk nu weer aan het opleven onder de heer Judge.

In 1887 verhuisde HPB naar Londen, waar zij haar laatste jaren zou doorbrengen. Zij ontving veel bezoek en onderwees haar meest trouwe leerlingen (inclusief de gebroeders Keightley, G.R.S. Mead en later Annie Besant), zij ging door met het werk aan *De Geheime Leer* en ook gaf zij het tijdschrift *Lucifer* uit. Haar aanwezigheid in Londen leidde tot een toename van het ledental met tachtig procent en de verspreiding van de theosofie door haar leerlingen, niet alleen in Engeland, maar ook in Europa en Amerika, Australië en Nieuw Zeeland. In 1888 werd een Esoterische Afdeling gevormd, die later de Esoterische School werd met HPB aan het hoofd.

De belangrijkste gebeurtenis in 1888 was de lang verwachte publicatie van *De Geheime Leer*. HPB's belangrijkste literaire activiteit werd voltooid in 1889 door *De Sleutel tot de Theosofie* en haar prachtige vertaling *De Stem van de Stilte*. Natuurlijk schreef ze ook ontelbare artikelen. Alles wat ze schreef, behalve de correspondentie, is nu beschikbaar in veertien delen van de *Collected Writings*.

Annie Besant werd gevraagd om een recensie te schrijven over *De Geheime Leer* en zij werd onmiddellijk actief lid en zij zette haar briljante oratorische en andere gaven ter beschikking aan de Vereniging. Zij werd, na HPB's dood, een van de belangrijkste medewerkers van kolonel Olcott en later zijn opvolger als voorzitter.

Aan het eind van 1889 meldde de voorzitter dat er een snelle groei was van de Vereniging over de gehele wereld. De mogelijke verschillen die er waren geweest tussen Adyar, Londen en New York waren overwonnen en het werk ging op harmonieuze wijze voort en bevorderde het ideaal van broederschap.

Echter in 1890 keerde de onrust terug. HPB werd aan het hoofd gesteld van de Theosofische Vereniging in Europa. Kolonel Olcott accepteerde dit, maar kondigde zijn voornemen aan om ten gunste van HPB af te treden, waarop HPB dreigde de banden met de Vereniging te verbreken als hij zou aftreden. Dus trok hij, tot opluchting van iedereen, zijn besluit terug.

De activiteiten in 1891 hielden een bezoek in van de kolonel aan Australië en Nieuw Zeeland, waar zeven nieuwe loges werden opgericht. Toen de voorzitter in Sydney was, hoorde hij van het overlijden van HPB. Een van haar leerlingen, William Kingsland schreef over haar:

'Zij onderwees ons theosofie niet als een godsdienst, of een filosofie, of een geloof, of een werkhypothese, maar als een levende kracht in ons leven.' (blz. 281) *Het werk waarvoor ze had geleefd, ging door ....*

De voorzitter zat de eerste jaarlijkse conventie van de Theosofische Vereniging in Europa in juli 1891 voor, waarbij loges uit Griekenland, Oostenrijk, Zweden, Nederland/België, Frankrijk, Spanje en elf loges uit Engeland vertegenwoordigd waren. Daarna reisde hij door naar Amerika en Japan.

Tussen eind 1891 en 1895 ontstonden er ernstige moeilijkheden tussen de heer Judge en kolonel Olcott. De kolonel stemde er mee in af te treden als voorzitter, daarna trok hij dat weer terug op bevel

van zijn Meester. De leden in Amerika en Europa waren niet op de hoogte gesteld van zijn besluit om aan te blijven, hetgeen leidde tot misvattingen. De heer Judge werd er van beschuldigd, dat hij zelf brieven had geschreven waarvan hij zei, dat ze van een Meester waren. Het ongenoegen duurde voort en leden zegden hun lidmaatschap op. Ten slotte scheidde de heer Judge zich af en nam de meeste Amerikaanse leden met zich mee. Hij stichtte een hoofdkwartier in Point Loma, dat later naar Pasadena verhuisde. Hij stierf in 1896 na een leven dat bijna geheel aan het werk van de oorspronkelijke Theosofische Vereniging gewijd was. In de afgelopen tientallen jaren zijn de betrekkingen met de groep uit Pasadena in toenemende mate vriendschappelijk geworden. Verscheidene van elkaar verschillende verenigingen binnen de theosofische beweging werkten op harmonieuze wijze samen op het tweede Wereld Parlement van Godsdiensten in Chicago in 1993. En het succes van de Theosofische Vereniging op het eerste Wereld Parlement is een van de vele voorbeelden hoe, tijdens deze moeilijke jaren, het intensieve werk door ging.

Zoals gewoonlijk reisde de kolonel uitgebreid in India en andere landen. Mevr. Besant reisde ook veel in India, Sri Lanka en elders, inclusief Australië en Nieuw Zeeland. In Madras sprak zij een gehoor van zes duizend mensen toe – in een tijd dat er nog geen luidsprekers waren! Zoals de kolonel opmerkte, zij bracht het Hindoeïsme tot nieuw leven, zoals hij het Boeddhisme. Later zou ze het Centrale Hindoe College in Varanasi oprichten. De kolonel begon in veel plaatsen met verenigingen voor Hindoe jongeren (die later werden opgenomen in de 'Associatie voor Hindoe Jongens') en startte bovendien vier scholen voor Panchama of kasteloze kinderen in Adyar zelf. Een van de oorspronkelijke Olcott Scholen, die door ongeveer 750 kinderen werd bezocht, wordt nog steeds door de Vereniging met aanzienlijk succes geleid.

In 1896 verscheen er een enorme hoeveelheid boeken: het eerste deel van *de*

Oude Dagboek Bladen van de kolonel en verscheidene boeken van mevr. Besant, C.W. Leadbeater en anderen. Nieuwe loges die op vele plaatsen ontstonden, bestudeerden deze boeken. De kolonel en mevr. Besant vervolgden hun uitgebreide reizen, zoals ook vele andere werkers deden, inclusief gravin Constance Wachtmeister, die hielp bij de wederopbouw van de Amerikaanse Afdeling, wat ook mevr. Besant het jaar daarop deed.

Gedurende de volgende paar jaar gingen de reizen met lezingen door, te talrijk om op te noemen en de Vereniging groeide. Vooraanstaande persoonlijkheden bezochten Adyar, het centrum vanwaar al deze uitgebreide activiteiten uitstraalden. De nieuwe eeuw begon veelbelovend.

Na een uitgebreide reis, die bijna heel 1901 duurde en die de Voorzitter om de wereld heen bracht, (in totaal werden er 48.000 mijl afgelegd), bracht de voorzitter het grootste deel van 1902 in Adyar door, ernstig geplaagd door jicht. Mevr. Besant reisde gedurende 1901 in India, zij sprak over hindoeïsme en onderwijs en in 1902 bezocht zij Europa. De heer Leadbeater ging een aantal jaren naar Amerika.

In 1905 werd de Theosofische Vereniging als wettelijk orgaan tot één geheel verenigd. Er volgden weer succesvolle reizen, vooral door de voorzitter en mevr. Besant. De net opgerichte Federatie van Europese Afdelingen hield jaarlijkse congressen.

De Vereniging breidde zich verder uit – niet alleen als vereniging, maar als een krachtige invloed, als deel van een grootse meeslepende beweging. Zoals mevr. Besant het zag:

‘Er is een geweldig grote theosofische beweging gaande in de wereld en iedere tak van denken wordt er door beïnvloed en deze beweging die gedeeltelijk wordt belichaamd in de Vereniging, verspreidt zich wijd en zijd daarbuiten in elke richting.’ (blz. 354)

Tot het allerlaatst toe werd vreedzame groei afgewisseld met crises. De laatste crisis die kolonel Olcott het hoofd moest bie-

den, kwam voort uit beschuldigingen tegen de heer Leadbeater van immorele praktijken. Gedurende het allerlaatste jaar van zijn leven en niettegenstaande een slechte gezondheid, ging de voorzitter door met reizen, waarbij hij verschillende Europese landen en Amerika bezocht. Ondanks die slechte gezondheid slaagde hij er in de opening en de sluiting bij te wonen van de Conventie in 1906. Omgeven door de gezegende aanwezigheid van zijn Meester, overleed hij na een leven van dienst aan de Vereniging en de mensheid. Mevr. Besant was zijn opvolger en een nieuw tijdperk begon.

Op wat voor manier kunnen we, nu we de eerste twee en dertig jaar van het bestaan van de Vereniging overwogen hebben, spreken over de Vereniging als belichaming van een unieke spirituele erfenis?

De Vereniging bestaat om de leringen van de theosofie te verspreiden, leringen die spiritueel en werkelijk universeel van aard zijn. Zij zijn spiritueel en niet materialistisch in die zin dat, terwijl de goddelijkheid van de materie erkend wordt, de geest gezien wordt als de bron en de meest innerlijke aard van de materie – en ook als onze meest innerlijke aard en die van alle wezens. Als universele filosofie is theosofie ‘de universele Wijsheid van alle eeuwen’ – niet een godsdienst, maar, per definitie, die Wijsheid die de wortel is van alle godsdiensten, hoe vervormd hun boodschap ook geworden mag zijn door dogma en bijgeloof. Kolonel Olcott vertelt hoe hij, toen hem gevraagd werd over de Islam te spreken, eerst wanhopig was, omdat hij voelde dat hij niets af wist van deze godsdienst. Echter, met een beetje studie en vooral bekeken vanuit het licht van de theosofie, was hij in staat om met zo’n diepgaand inzicht te spreken, dat hij het enthousiasme van zijn toehoorders wist te wekken.

De Vereniging werd opgebouwd en de zaken werden op een dusdanige manier door kolonel Olcott en anderen behartigd, dat zo veel mogelijk de universele en spirituele aard van de uiteengezette theosofi-

sche filosofie bewaard bleef. Daarom steunt deze op twee zuilen: de principes van broederschap en vrijheid van gedachte. Deze principes zijn fundamenteel voor spiritualiteit. Op wat voor manier? Geest houdt in: Eenheid van alles. Er is slechts één Geest in de hoogste zin – niet ‘mijn’ geest of ‘jouw’ geest. Deze Eenheid drukt zich uit in oprechte broederlijke liefde. Broeders en zusters kunnen het met elkaar oneens zijn – zoals HPB en kolonel Olcott dat bij veel gelegenheden waren – maar fundamenteel zoals in elk ideaal gezin, horen ze bij elkaar. In deze zin vormt de hele mensheid en vormen alle uitdrukkingen van het leven één grote familie. Met be-

trekking tot de vrijheid van gedachte, blijft het bewustzijn geblokkeerd op het mentale niveau als dogma’s worden opgelegd en wordt er aan het niveau van het vergankelijke denken een belang toegekend dat eigenlijk alleen aan het gebied van het Transcendente, het ‘ondenkbare en onuitsprekelijke’, het gebied van de Geest toebehoort.

Noot

1 Noot redactie *Theosofia*: persbericht van de Society for Psychical Research 1986, zie ook SPR Journal Deel 53, April 1986.

Uit: *The Theosophist*, november 2002
Vertaling: EKB

De theosofie leert
dat de hele manifestatie van de schepping
een emanatie is van de onkenbare God
en dat daardoor al het leven in wezen goddelijk is;
en de kennis van het Goddelijke
is de bewustwording van het feit
dat het leven in wezen goddelijk is.

Uit: Danielle Audoin,
Een benadering van Theosofie